بررسی الگوی رفتارهای جنسی در زنان متأهل

سمیه هاشمی[1]، ناهید خداکرمی[*2]، صدیقه صدیق[3] ، حمید علوی مجد[4]، سید مهدی حسن‌زاده[5]

۱. مرکز تحقیقات اندوکرینولوژی باروری، پژوهشکده غدد درون‌ریز و متابولیسم دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی، تهران
۲. مرکز تحقیقات بهداشت باروری، بیمارستان طالقانی، دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی، تهران
۳. گروه بهداشت باروری، دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی، مشهد
۴. گروه آمار، دانشکده پیراپزشکی، دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی شهید بهشتی، تهران
۵. گروه روانپزشکی، دانشکده پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی، تهران

فصلنامه پایش
سال یازدهم شماره چهارم مرداد ـ شهریور ۱۳۹۱ صص ۵۵۹-۵۵۵
تاریخ پذیرش مقاله: ۱۳۸۹/۱۰/۱۲
[نشر الکترونیک پیش از انتشار- ۸ خرداد ۱۳۹۱]

چکیده

رفتارهای جنسی با هدف جلب توجه و رضایت شریک جنسی و برقراری رابطه جنسی و آمیزش صورت می‌گیرد. شایع‌ترین نوع رفتارهای جنسی در انسان مقاربت از طریق واژن است. اما با این وجود سایر رفتارهای جنسی با شیوع کمتری رواج دارند. رفتارهای جنسی انسان‌ها تحت تأثیر فرهنگ، آداب و رسوم، عقاید و باورهای مردم بوده، و در جوامع مختلف از تنوع بسیاری برخوردار است. این پژوهش به منظور تعیین الگوی رفتارهای جنسی در زنان متأهل ۴۵-۱۹ ساله مراجعه‌کننده به مرکز بهداشتی و درمانی طالقانی تهران انجام شد. این مطالعه از نوع توصیفی ـ مقطعی بوده و نمونه مورد پژوهش آن ۲۰۰ زن متأهل ۴۵-۱۹ ساله بودند. روش نمونه‌گیری به صورت نمونه‌گیری آسان و ابزار جمع آوری اطلاعات شامل پرسشنامه‌ای بود که پس از بررسی روایی و پایایی مورد استفاده قرار گرفت. نتایج نشان داد ۴۲ درصد از افراد سابقه مقاربت از طریق غیرمعمول داشته و بین درخواست رفتارهای جنسی غیرمعمول از جانب همسر و پاسخ زنان به این نوع درخواست رابطه معنی‌داری وجود داشت ($P<۰/۰۰۰۱$). اکثریت افراد این گروه در هر فعالیت جنسی بیش از یک نوع رفتار جنسی غیرمعمول را تجربه نموده بودند. رابطه جنسی غیر واژینال می‌تواند منجر به مشکلات جسمی همچون ابتلا به عفونت‌های ادراری تناسلی و عفونت‌های منتقل شونده از راه جنسی شده و نیز، ممکن است منجر به تأثیر روانی منفی بر زنان شود. از این رو مشاوره و آموزش در زمینه بهداشت جنسی ضروری به نظر می‌رسد.

کلیدواژه‌ها: عملکرد جنسی، روش‌های پیشگیری از بارداری، زنان

[*] نویسنده پاسخگو: تهران، اوین، خیابان پروانه، مرکز آموزشی درمانی طالقانی
تلفن: ۲۲۴۵۲۵۸۵
پست الکترونیکی: khodakarami@sbmu.ac.ir

[Downloaded from payeshjournal.ir on 2026-10-30]

[DOR: 20.1001.1.16807626.1391.11.4.17.5]

مقدمه

یکی از بزرگترین مسائلی که بیش از هر چیز زندگی فردی و اجتماعی انسان را تحت تاثیر قرار می‌دهد، تمایلات جنسی است و ارضای این تمایلات به نحو مطلوب در تکوین شخصیت انسان نقش قاطع دارد. بنابراین جدایی این تمایلات از رفتار هر انسانی اجتناب ناپذیر است[۱]. رفتارهای جنسی به منظور جلب توجه و رضایت شریک جنسی، برقرارکردن رابطه جنسی، نشان دادن عواطف و آمیزش صورت می‌گیرد[۲]. شایعترین نوع رفتارهای جنسی در انسان ارتباط جنسی از طریق واژن می‌باشد[۳]. البته غیر از مقاربت واژینال رفتارهای جنسی دیگر مانند خودارضایی، اجبار جنسی و غیره وجود دارد[۴]. در جامعه‌ای که گفتگو پیرامون کیفیت روابط جنسی زناشویی حتی بین همسران به ندرت صورت می‌پذیرد، ارضای واقعی برای طرفین یا حداقل برای یک طرف انجام نمی‌شود و احساس عطش نیاز جنسی در زن یا هر دو کماکان باقی خواهد ماند. همچنین زنان به علت حجب و حیا اغلب علایم این مشکلات را به‌درستی بیان نمی‌کنند[۴] و این تأثیرات فرهنگی منفی می‌تواند موجب تشدید مشکلات جنسی شود. در بسیاری از نقاط جهان درک درستی از امور جنسی وجود ندارد و وجود کج فهمی‌ها و موانع اجتماعی و فرهنگی در راه آموزش مفاهیم و بیان مثبت امور جنسی باعث فقدان یا سطح پایین کمیت و کیفیت خدمات مربوط به بهداشت جنسی و مسائل مربوط به آن شده‌است[۵]. از سوی دیگر، در دنیای امروز که تکنولوژی هر لحظه در حال پیشرفت است، خواسته‌های بشری جدیدتر و متنوع‌تر شده و رفاه، آزادی، آرامش و لذت اهمیت بیشتری پیدا کرده‌است[۶]. تاکنون اغلب پژوهش‌های پزشکی بر مشکلات جنسی بیماران مرد متمرکز شده[۴] و نیز بر خلاف بحث‌های اجتماعی گسترده و ابراز نگرانی در مورد رفتار جنسی نوجوانان و نیازهای بهداشت باروری توجه محدودی به رفتار جنسی زنان جوان شده‌است[۷،۸]. باید توجه داشت که رفتارهای جنسی در گروه‌های مختلف سنی، فرهنگی و اقتصادی اجتماعی متفاوت گزارش شده و شناخت الگوهای جنسی و چالش‌های موجود در این زمینه می‌تواند سیاستگذاران کلان بهداشتی را در طراحی برنامه‌های مرتبط با سلامت زنان و خانواده‌ها منطبق با نیازها و کاستی‌های احتمالی یاری نمایند. همچنین اطلاعات کافی در مورد رفتارهای جنسی زنان کشورهای دارای فرهنگ و عقاید مشابه با کشور ما و همچنین در مورد زنان ایرانی در دسترس نیست و اغلب مطالعات در کشورهایی انجام شده است که از نظراجتماعی ـ فرهنگی با جامعه ایرانی بسیار متفاوت است. از این رو نیاز به اطلاعات جامع در مورد رفتارهای جنسی زنان متأهل گروه‌های سنی مختلف احساس می‌شود. تا با استفاده از اطلاعات به‌دست آمده بتوان برنامه‌ریزی‌های لازم جهت مداخله برای حفظ و دوام خانواده و کاهش عوارض برخی از رفتارها و عفونت‌های منتقله از راه جنسی، بروز سرطان دهانه رحم، و توانمندسازی زنان در ایفای نقش همسری خود انجام داد. به همین دلیل مطالعه حاضر باهدف تعیین الگوی رفتارهای جنسی در زنان ساکن تهران را به انجام برساند.

مواد و روش کار

این پژوهش یک مطالعه توصیفی ـ مقطعی بود که در آن ۲۰۰ زن متأهل ۴۵-۱۹ سال مراجعه‌کننده به مرکز بهداشتی ـ درمانی طالقانی وابسته به دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی شرکت نمودند. روش نمونه‌گیری به صورت نمونه‌گیری آسان بود. ابزار گردآوری اطلاعات، پرسشنامه طراحی شده بود. پرسشنامه شامل ۶۴ سؤال بود که در دو بخش تدوین شده بود؛ ۲۶ سؤال بخش اول مجموعه‌ای از اطلاعات دموگرافیک، سوابق طبی افراد از جمله بیماری‌ها و داروهای مورد استفاده، سوابق باروری از جمله اطلاعات مربوط به بارداری، زایمان، سقط، روش پیشگیری از بارداری و سیکل قاعدگی را شامل می‌شد. بخش دوم حاوی ۳۸ سؤال بود که اطلاعات مربوط به رفتارهای جنسی افراد و همسرانشان را مورد پرسش قرار می‌داد. جهت تعیین اعتبار ابزار از اعتبار محتوی استفاده شد؛ به این ترتیب که پس از مطالعه کتب و مقالات مختلف و براساس اهداف پژوهش پرسشنامه تنظیم شد و سپس در اختیار ۱۰ نفر از اعضای هیأت علمی مامایی، متخصص زنان و زایمان و روانپزشک و ۱۰ نفر از زنان واجد شرایط قرار گرفت. سپس اصلاحات و تغییرات پیشنهاد شده اعمال گردید. پایایی پرسشنامه نیز با استفاده از روش آزمون بازآزمون و محاسبه آلفای کرونباخ بررسی شد. در این مطالعه منظور از رفتار جنسی معمول، مقاربت از طریق واژن بوده و سایر انواع مقاربت (دهانی و مقعدی) به‌عنوان رفتار جنسی غیرمعمول در نظر گرفته شدند. پژوهشگر با حضور در مرکز بهداشتی ـ درمانی زنان متأهل ۴۵-۱۹ مراجعه‌کننده برای شرکت در مطالعه دعوت به‌عمل می‌آورد و پس از توضیح در مورد موضوع و علت تحقیق و اطمینان دادن به افراد درباره محرمانه ماندن اطلاعات رضایت‌نامه کتبی آگاهانه اخذ گردید. پرسشنامه‌ها

[Downloaded from payeshjournal.ir on 2026-10-30]
[DOR: 20.1001.1.16807626.1391.11.4.17.5]

توسط پژوهشگر و به روش مصاحبه با زنان تکمیل شد. جمع‌آوری اطلاعات از در طی سه ماه از نیمه دوم فروردین لغایت مردادماه سال ۱۳۸۸ انجام شد. اطلاعات استخراج شده با استفاده از نرم افزار SPSS15 مورد تجزیه تحلیل قرار گرفت.

یافته‌ها

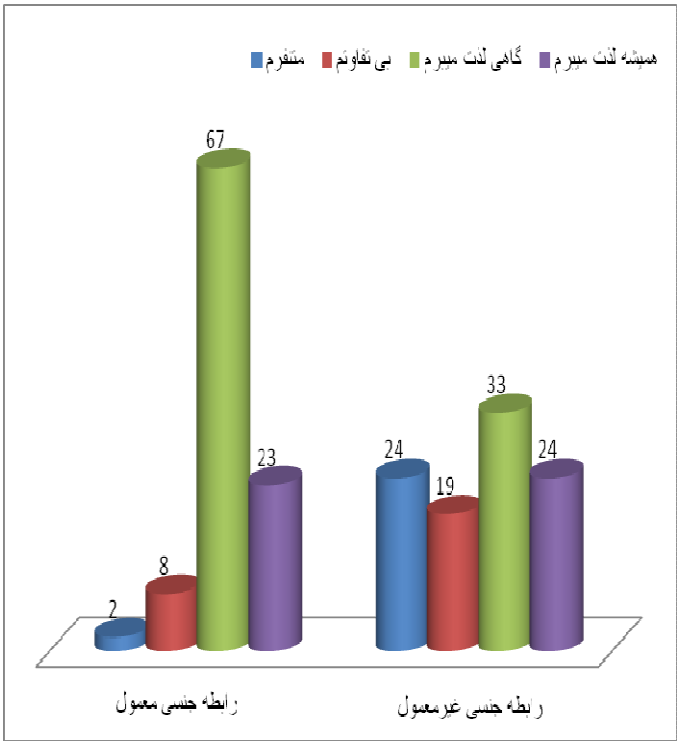
۲۲۳ زن متأهل ۴۵-۱۹ سال برای شرکت در این پژوهش اظهار تمایل نمودند که ۲۰ نفر از آنها قبل از شروع مصاحبه انصراف دادند و ۳ نفر در حین مصاحبه از ادامه شرکت در پژوهش منصرف شدند و در نهایت اطلاعات مرتبط با ۲۰۰ نفر از زنان که رضایتنامه شرکت در پژوهش را امضا نموده‌بودند جمع‌آوری شد. اطلاعات دموگرافیک و باروری زنان در جدول شماره ۱ ارائه شده‌است. نتایج مطالعه حاکی از آن بود که اکثر زنان ازدواج با رضایت داشته‌اند (۸۸ درصد) و ۷۷ درصد زنان رضایت کامل در اولین نزدیکی خود را نیز بیان می‌کردند. ۳۶ درصد زنان اظهار کردند که همسرانشان قبل از ازدواج رابطه جنسی را تجربه کرده بودند. همچنین اکثر زنان عنوان کردند که همسرانشان بعد از ازدواج به آنها وفادار بوده و رابطه جنسی خارج از رابطه زناشویی نداشته‌اند (۹۳/۵ درصد) و ۴/۵ درصد زنان اظهار داشتند که از این امر بی اطلاعند و ۲ درصد زنان معتقد بودند همسرانشان دارای رابطه با زنان دیگر هستند. در پاسخ به این سؤال که درخواست شروع رابطه جنسی توسط کدامیک از زوجین می باشد، ۴۱/۵ درصد از زنان ابراز داشته‌اند که همیشه همسرانشان درخواست‌کننده بوده و ۲۴/۵درصد عنوان کرده‌اند که اغلب همسرانشان درخواست‌کننده هستند و دیگر شرکت‌کنندگان گاهی خود و گاهی همسرانشان را درخواست‌کننده برای شروع رابطه جنسی می‌دانستند (۳۱/۵ درصد). همچنین همه نمونه‌های مورد پژوهش (۱۰۰درصد) رابطه جنسی از طریق واژن را گزارش نمودند. علاوه بر رابطه جنسی از طریق واژن،۷۶ درصد زنان بیان کردند که همسرانشان درخواست تماس جنسی غیرمعمول را نیز داشته‌اند ولی ۴۲ درصد زنان انجام تماس جنسی غیرمعمول را گزارش کردند. نتایج آزمون آماری کای‌دو بیانگر آن بود که بین درخواست همسر برای برقراری انواع رابطه جنسی غیر معمول و انجام آنها ارتباط آماری معنی‌داری وجود داشت ($P<0/05$).

نتایج مطالعه حاکی از آن بود که اکثر زنانی که تماس جنسی غیرمعمول را گزارش نمودند اظهار داشتند که از داشتن چنین رابطه‌ای گاهی لذت می‌برند (۳۳ درصد). همچنین بیشتر زنان اعلام نمودند که از تماس جنسی معمول همیشه لذت می‌برند (۶۷ درصد).

جدول شماره ۱: مشخصات دموگرافیک و باروری زنان متاهل ۴۵-۱۹ سال مورد مطالعه

تعداد باروری (میانگین، انحراف معیار)	۱/۹۹±۰/۹۳
سن (میانگین، انحراف معیار):	
- در اولین بارداری	۲۳/۰۵±۴/۳۶
- در آخرین بارداری	۲۸/۶۱±۵/۱۹
- در اولین نزدیکی	۲۰/۹۱±۳/۹
تحصیلات (درصد)	
کمتر از دبیرستان	۳۴/۲
بیشتر یا مساوی دبیرستان	۶۵/۸
شغل (درصد)	
خانه دار	۸۰/۷
شاغل	۱۹/۳
درخواست شروع رابطه جنسی (درصد)	
همیشه همسر	۴۱/۵
اغلب همسر	۲۴/۵
گاهی خود و گاهی همسر	۳۱/۵
خود	۲/۵

نمودار ۱: درصد فراوانی احساس نسبت به انجام رابطه جنسی معمول و غیرمعمول در زنان ۴۵-۱۹ سال مراجعه‌کننده به مرکز بهداشتی درمانی طالقانی در سال۱۳۸۸

[Downloaded from payeshjournal.ir on 2026-10-30]
[DOR: 20.1001.1.16807626.1391.11.4.17.5]

بحث و نتیجه گیری

یکی از مهمترین یافته‌های پژوهش حاضر این بود که ۴۲ درصد از زنان رفتار جنسی غیرمعمول را تجربه کرده‌بودند. در مطالعه زکی و همکاران، میزان مقاربت غیرمعمول در دوران بارداری ۵۵/۸ بود[۱۰]. احتمالا این تفاوت در یافته‌ها می‌تواند به این دلیل باشد که در مطالعه زکی و همکاران رفتار جنسی در دوران بارداری بررسی شد اما در مطالعه ما افراد باردار بررسی نشدند. به عقیده برک عوامل استرس آور جسمانی، عاطفی و اقتصادی بارداری ممکن است بر صمیمیت احساسی و جنسی اثر منفی بگذارد[۱۱]. علت دیگر تفاوت مطالعه ما و مطالعه زکی می‌تواند به علت شرایط فرهنگی جامعه مورد مطالعه ما و همچنین ماهیت موضوع مورد مطالعه باشد. معمولا افراد از صحبت در یافته‌های مورد امور جنسی خود شرم دارند و این امر می تواند موجب تناقض در یافته‌های مطالعات مختلف گردد. در مطالعه هنزل و همکاران، ۳۲/۲ درصد افراد فعالیت جنسی از طرق غیرمعمول را ذکر نمودند[۱۲]. رن و همکاران افزایش روش‌های مقاربت غیرمعمول را در میان دختران نوجوان و جوان بین سال‌های ۱۹۹۴ تا ۲۰۰۴ را گزارش نموده‌اند[۱۳]. نتایج متفاوت مطالعه حاضر و مطالعات فوق و نیز مطالعه ویلیام و همکاران به روی زنان ۴۴-۲۵ سال[۱۴]، نشان‌دهنده نقش تفاوت‌های فرهنگی، اجتماعی و باورهای رفتارهای جنسی است. در این پژوهش در مقابل ۷۶ درصد درخواست رابطه جنسی معمول از جانب همسر بیش از نیمی از زنان(۴۲ در صد) به این درخواست همسران‌شان پاسخ مثبت داده و آمیزش غیرمعمول را گزارش نمودند که از نظر آماری نیز معنادار بود که علت آن می‌تواند ناشی از پایبندی زنان به عرف و احکام اعتقادی باشد زیرا تمامی زنان شرکت‌کننده در این مطالعه مسلمان بوده و در شرع مقدس اسلام تماس جنسی از راه های غیر از واژن به شدت منع شده‌است[۱۰]، و این عامل احتمالا در پاسخ‌گویی زنان به تقاضای همسر اثرگذار است، اگرچه در این پژوهش پرسشی در زمینه اینکه آیا آن گروه از زنانی که رابطه جنسی غیرمعمول داشتند به اجبار و با تحت فشار قرار گرفتن از جانب شوهر به آن تن داده‌اند و یا با تمایل خودشان بوده‌است از نمونه‌های مورد پژوهش مطرح نشد. موضوع پیروی محض از شوهر برای انجام دادن برخی رفتارهای جنسی از چند جنبه قابل توجه است. براساس قوانین دینی و نیز قوانین مدنی زنان باید از شوهران خود تمکین داشته‌باشند و هرگاه زنی از انجام آن اجتناب کند شوهر او می‌تواند به دادگاه مراجعه کرده و الزام زن به تمکین را بخواهد؛ به‌علاوه زن نمی‌تواند از همسر خود مطالبه نفقه کند. این موضوع موجب می‌شود که زنان گاهی مجبور باشند آنچه را شوهرانشان می‌خواهند حتی اگر تمایل به انجام آن نداشته‌باشند بپذیرند. در یک مطالعه کیفی عنوان شد که بسیاری از زنان علیرغم میل کم به رابطه جنسی، به همسرانشان جواب رد نمی‌دهند. یکی از دلایل این امر می‌تواند بحث تمکین و الزام زنان برای اطاعت از شوهرانشان باشد اما دلیل دیگری که می‌توان به آن اشاره کرد، ترس و نگرانی از آن است که مبادا همسرانشان به‌دلیل عدم ارضای جنسی در خانه به سراغ زنان دیگر رفته و به دنبال جدایی و ازدواج مجدد باشند[۹]. در مجموع می‌توان گفت تقریباً عوامل زیادی می‌توانند امور جنسی زنان را تحت تاثیر قرار دهد، که از این گروه می‌توان به ارزش‌ها، اعتقادات، انتظارات از زنان اشاره نمود[۵]،که نوع رفتار و پاسخ آنان را به تقاضای جنسی رقم می‌زند. تاکنون در کشور جمهوری اسلامی ایران مطالعات اندکی به بررسی الگوی رفتارهای جنسی پرداخته‌اند و مطالعه حاضر از معدود مطالعات در این زمینه است. نظر به اهمیتی که قوانین جاری، اعتقادات و فرهنگ حاکم بر جامعه به روابط زناشویی و خانوادگی قائل هستند و با در نظر گرفتن اینکه تربیت و حجب و حیای زنان ایرانی آن‌ها در بازگو نمودن تمایلات و خواسته‌های خود در زندگی زناشویی، و نیز صحبت درباره مشکلات مرتبط با مسائل جنسی خود و همسرانشان بی‌میل نموده‌است،که امید است با طراحی و اجرای مطالعات وسیع‌تر و شناخت چالش‌های موجود و تدوین دوره‌های آموزشی مرتبط با مسائل جنسی ویژه ماماها و سایر رشته‌های گروه پزشکی و توانمندنمودن آنان در زمینه شناخت تکنیک‌های صحیح مشاوره در زمینه روابط جنسی بتوان رفتارهای جنسی صحیح و کم خطر را ترویج و از آسیب‌های جسمی و روانی ناشی از رفتارهای جنسی غلط و تحت فشار قرار دادن و اجبار نمودن زنان به قبول انجام رفتارهای جنسی نامتعارف که بدان تمایل ندارند پیشگیری نمود. یکی از محدودیت‌های این پژوهش شرکت یکی از دو جنسیت یعنی زنان بود که باید به برخی از سؤالات مربوط به همسرانشان نیز پاسخ می‌دادند. این امر می‌تواند موجب بروز کاستی‌هایی در دسترسی به اطلاعات کامل‌تر شده‌باشد.

همچنین روش جمع‌آوری نمونه‌ها به روش ساده انجام شد که این امر می‌تواند به عنوان محدودیتی برای تعمیم نتایج به کل جامعه محسوب شود. به همین دلیل پیشنهاد می‌شود تا با انجام مطالعات

[Downloaded from payeshjournal.ir on 2026-10-30]

[DOR: 20.1001.1.16807626.1391.11.4.17.5]

اپیدمیولوژیک مشابه در گروه‌های سنی مختلف زنان و همسران آنها اطلاعات دقیق‌تری از الگوی رفتار جنسی کسب نمود تا بتوان از نتایج آن در طراحی برنامه‌های مرتبط با سلامت زندگی زناشویی استفاده نمود.

نتایج مطالعه حاکی از آن است که میزان رفتارهای جنسی غیرواژینال در زنان مورد مطالعه قابل توجه است. گرچه این مطالعه نتوانست به این سؤال پاسخ دهد که ایا تن دادن به روابط جنسی غیرمعمول با میل و رغبت بوده‌است یا به اجبار، ولی با توجه با این که این رفتارها، می‌تواند عوارضی همچون افزایش خطر عفونت هایی همچون ایدز و عفونت‌های اداری تناسلی و نیز آسیب‌های جسمی و روانی جبران‌ناپذیری را به همراه داشته‌باشد[۱۵]، لزوم آموزش و مشاوره گسترده در زمینه رفتارهای صحیح جنسی و مبتنی بر احترام به خواسته‌های طرفین و تبیین نقش زن و شوهر در استحکام روابط زناشویی صحیح احساس می‌شود.

سهم نویسندگان

سمیه هاشمی: طراحی مطالعه و تهیه مقاله
ناهید خداکرمی: طراحی مطالعه و تهیه مقاله
صدیقه صدیق: طراحی مطالعه و تهیه مقاله
حمید علوی مجد: مشاور آماری
سید مهدی حسن‌زاده: مشاور روانپزشکی

تشکر و قدردانی

برخود لازم می‌دانیم تا مراتب تشکر و قدردانی خود را از همکاری آن مرکز، معاونت پژوهشی دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی و نیز مسئولین و پرسنل محترم و صبور مرکز بهداشتی درمانی طالقانی ابراز نمائیم. همچنین ازکلیه زنان شرکت‌کننده در مطالعه که با همکاری صادقانه خود ما را در انجام این طرح تحقیقاتی یاری نمودند سپاسگزاریم.

منابع

1. Kariman N, Tarverdi M, Azar M, Alavi Majd H. Evaluating the effects of colporrhaphy on the sexual satisfaction of women. Journal of Reprod 2005;6:254-60
2. Steidle. Women sexual physiology 2007. http://www.seekweellness.com
3. Okazaki O. Influences of capture on Asian American's sexuality. Journal Of Sex Research 2002; 39: 34-41
4. Tarvrdy, M. Effect of prinoraphy on the sexual satisfaction of women referred to hospitals in Tabriz. Master's thesis of midwifery. Shahid Beheshti University of Medical Sciences, 2004
5. Hassanzadeh M. Factors affecting women's sexual activity. Seiri Dar Doniay Elm 2005;8: 86-92[Persian]
6. Ohadi B. Sexual tendency and behavior in humans. Second Edition, Publications Atropat: Isfahan, 2003
7. Azar M. Nouhi S. Practical guidance for treatment of sexual dysfunction. 1th Edition, Moein publication: Tehran, 2003[Persian]
8. Duberstein Lindberg L, Singh S. Sexual behavior of single adult American women. Journal of Perspective health 2008; 40:33-27
9. Refaie Shirpak k, Maticka-Tyndale E, Eftekhar Ardebili H, Pourreza A, Ramenzankhani A. A qualitative assessment of the sex education needs of married Iranian women. Sexuality & Culture: an interdisciplinary quarterly 2008;12: 133-50
10. Zaki F. A survey upon the sexual function and behaviour of pregnant women referring to state health centers of Ahvaz City. Master thysis. Shahid Beheshti University of Medical Science, 2007
11. Berek Jonathan S, Berek and Novak's gynecology. 14st Edition, Lippincott Williams & Wilkins: Philadelphia, 2007
12. Hensel DJ, Fortenberry JD, Orr DP. Variations in coital and noncoital sexual repertoire among adolescent. Journal Adolescent health 2008;42:170-76
13. Renee M, Khalil G. Emily J. Increases in oral and anal sexual exposure among youth attending STD clinics in Baltimore, Maryland. Journal of Adolesc Health 2008;42:307-8
14. William D. Mosher Anjani C, Jones J. sexual behavior and selected health measures: men and women 15-44 years of age, United states 2002, Advance Data; 2005:362
15. Ozgoli G , Zaki F , Amir Ali Akbari S , Alavi Majd H, A Survey upon the sexual function and behaviour of pregnant women referring to state Health Centers of Ahvaz City- 2007. Pajoohandeh 2008; 13:397-403[Persian]

[Downloaded from payeshjournal.ir on 2026-10-30]
[DOR: 20.1001.1.16807626.1391.11.4.17.5]